

FACULTEIT GENEESKUNDE EN GEZONDHEIDSWETENSCHAPPEN

Preventie start nu voor ieder van ons: waarom en hoe?

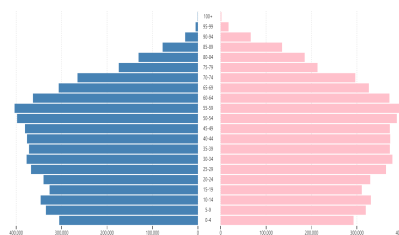
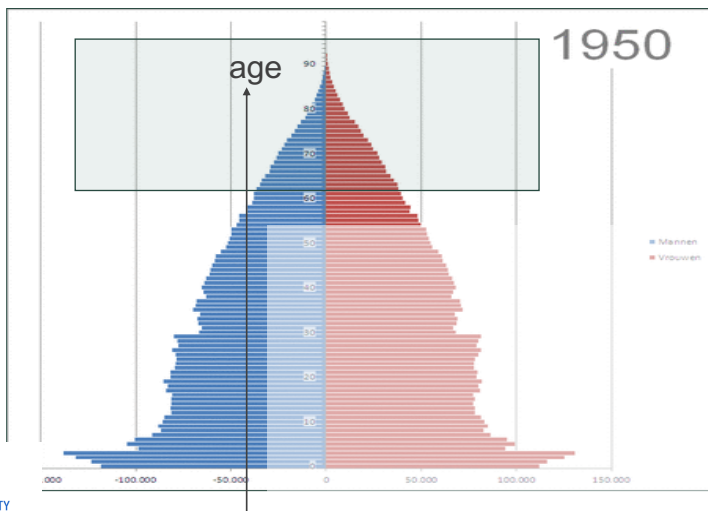
Prof. Greet Cardon
Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen

Onderzoeksgroep
Fysieke activiteit en Gezondheid

1

Oudere volwassenen = > 65 jr

2021

■ mannen
■ vrouwen

2

3

GRAY
aging young

over GRAY team projecten nieuws contact

We believe in an age friendly world where everybody is able to do the things they value for as long as possible

UNIVERSITEIT GENT

GRAY

aging young

UNIVERSITEIT GENT

Ghent University Research for Aging Young

GRAY staat voor **Ghent University Research for Aging Young** en bundelt de expertise rond het **boosten van gezond verouderen** vanuit zeer uiteenlopende domeinen aan de Universiteit Gent.

4

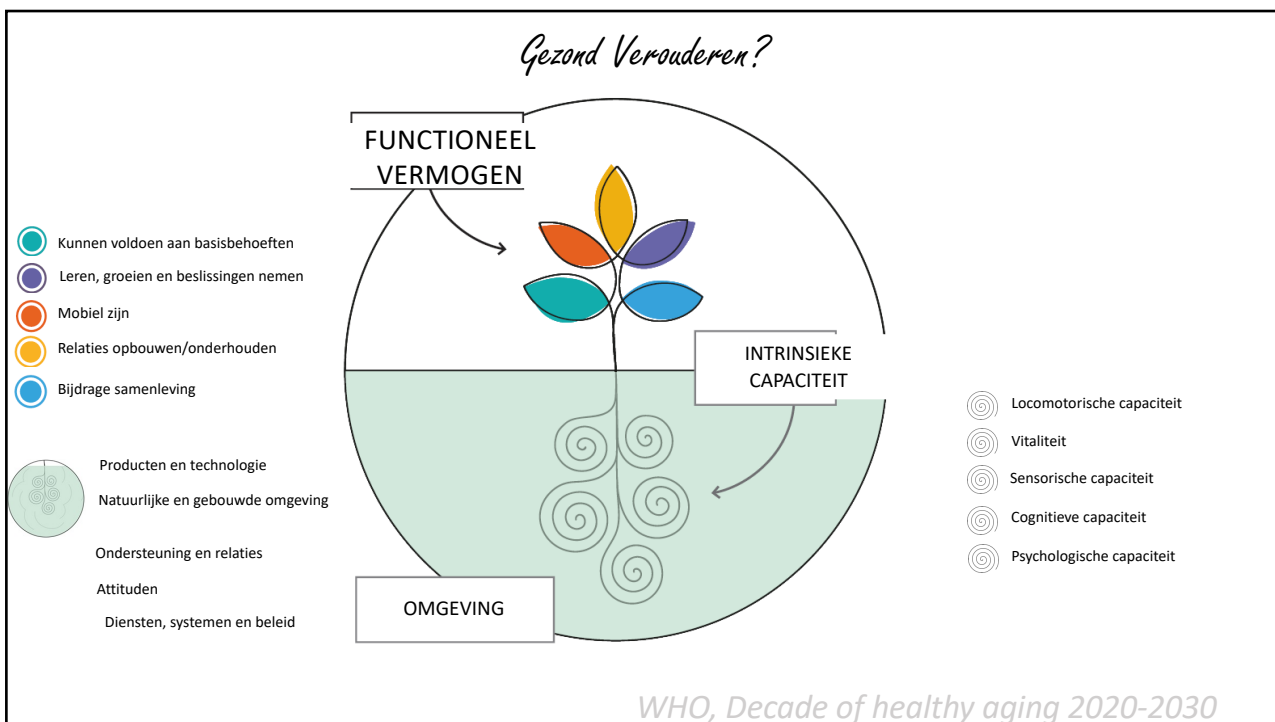
GRAY
GHENT UNIVERSITY RESEARCH FOR AGING YOUNG

- **Interdisciplinair onderzoekconsortium (IDC)** en bundelt de expertise rond het boosten van gezond verouderen vanuit zeer uiteenlopende domeinen aan de Universiteit Gent.
- We gaan aan de slag met **partners en ouderen** om haalbare oplossingen, interventies, producten en diensten uit te denken zodat iedereen gezond kan verouderen.

5

6

White Paper: Gezond Verouderen: Waar kunnen we nog op inzetten?

05/01/2023

7

Geriatr, Prof. dr. Nele Van Den Noortgate - Inzetten op meer en eerder screenen op kwetsbaarheid bij ouderen.

Geriatr, Prof. dr. Mirko Petrovic - Inzetten op sensibilisering over oordeelkundig voorschrijven van medicatie bij ouderen.

Verouderingsbioloog, Dr. Sven Bulterijs - Langer gezond door medicatie: fictie of realiteit.

Cardioloog, Prof. dr. Ernst Rietzschel - De grootste bedreiging voor ons gezondheidssysteem is te veel focussen op de mensen die reeds ziek zijn.

Bewegingswetenschapper, Prof. dr. Greet Cardon - Inzetten op meer beweging bij ouderen.

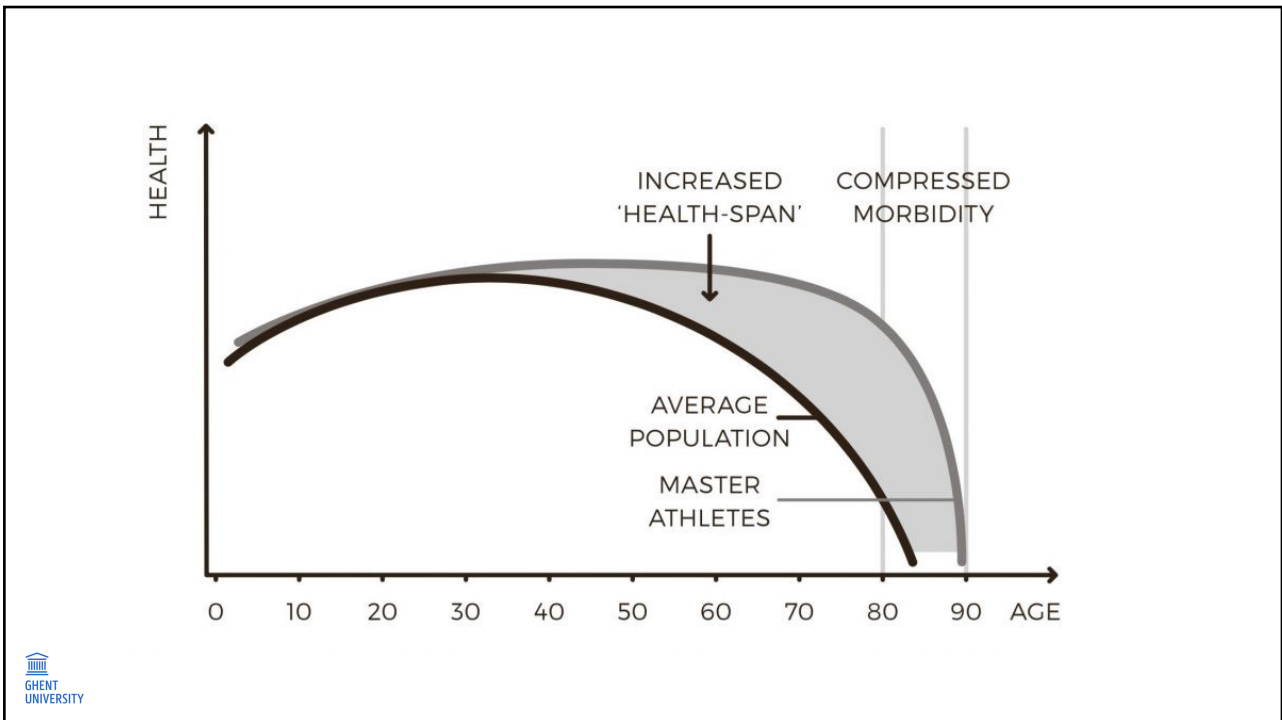
8

9

10

11

12

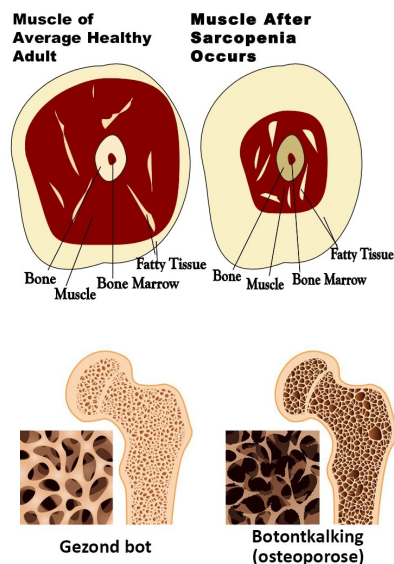
Effecten van beweging

Fysieke capaciteiten

- Basale lichaamsfuncties
  - Spierkracht
  - Botdichtheid
  - Vet en cholesterol
- Complexe lichaamsfuncties
  - Balans
  - Flexibiliteit
  - Uithouding
  - beweeglijkheid
- Verouderingsprocessen
  - Langer leven
  - Minder verlies lichaamsfuncties
  - Ook bij chronische ziekten

Preventie van chronische aandoeningen

- Hart- en vaatziekten
- Osteoporose
- Diabetes mellitus TYPE II

13

Effecten van beweging

Cognitief functioneren

- Geheugen, planning en reactietijd

Psychisch welbevinden

- Zinnvolle vrijetijdsbesteding
- Contacten
- Controle
- Angst en depressie

Schrempft et al. BMC Public Health (2019) 19:74
<https://doi.org/10.1186/s12889-019-6424-y>

BMC Public Health

RESEARCH ARTICLE

Open Access

Associations between social isolation, loneliness, and objective physical activity in older men and women

Stephanie Schrempft³, Marta Jackowska^{1,3}, Mark Hamer^{2,3} and Andrew Steptoe^{3*}

14

EPIDEMIOLOGISCHE STUDIES

Relationship between sarcopenia and physical activity in older people: a systematic review and meta-analysis. (Steffl et al. 2017, Clinical Interventions in Aging)

- Relatie tussen fysiek activiteit en sarcopenie bij oudere volwassenen obv: **cross-sectionele** en (baseline of follow-up datasets van) **cohort studies**.
- 25 studies werden opgenomen
- Resultaten:

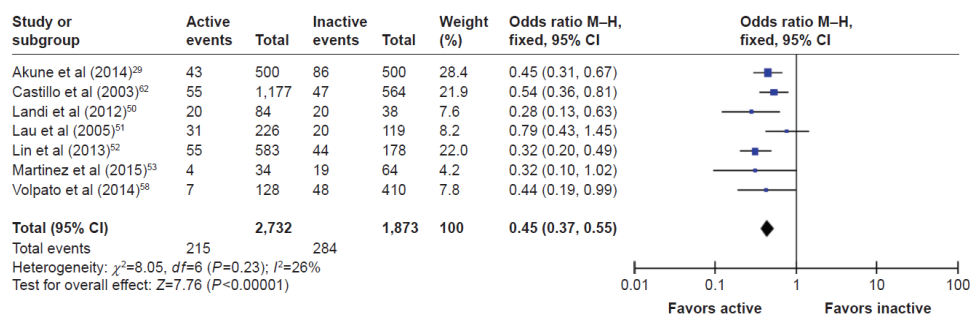

Figure 4 The forest plot of effect sizes for males and females.

15

J Nutr Health Aging. 2021;25(7):824-853
Published online July 30, 2021, <http://dx.doi.org/10.1007/s12603-021-1665-8>

Special Article

© The Author(s)

International Exercise Recommendations in Older Adults (ICFSR): Expert Consensus Guidelines

M. Izquierdo^{1,2}, R.A. Merchant^{3,4}, J.E. Morley⁵, S.D. Anker⁶, I. Aprahamian⁷, H. Arai⁸, M. Aubertin-Leheudre⁹⁻¹⁰, R. Bernabei¹¹, E.L. Cadore¹², M. Cesari¹³, L.-K. Chen¹⁴, P. de Souto Barreto^{15,16}, G. Duque^{17,18}, L. Ferrucci¹⁹, R.A. Fielding²⁰, A. García-Hermoso^{1,2}, L.M. Gutiérrez-Robledo²¹, S.D.R. Harridge²², B. Kirk^{17,18}, S. Kritchevsky²³, F. Landi¹¹, N. Lazarus²², F.C. Martin²⁴, E. Marzetti¹¹, M. Pahor²⁵, R. Ramírez-Vélez^{1,2}, L. Rodríguez-Mañas^{2,26}, Y. Rolland^{15,16}, J.G. Ruiz²⁷, O. Theou²⁸, D.T. Villareal²⁹, D.L. Waters³⁰, C. Won Won³¹, J. Woo³², B. Vellas¹⁵, M. Fiatarone Singh^{33,34}

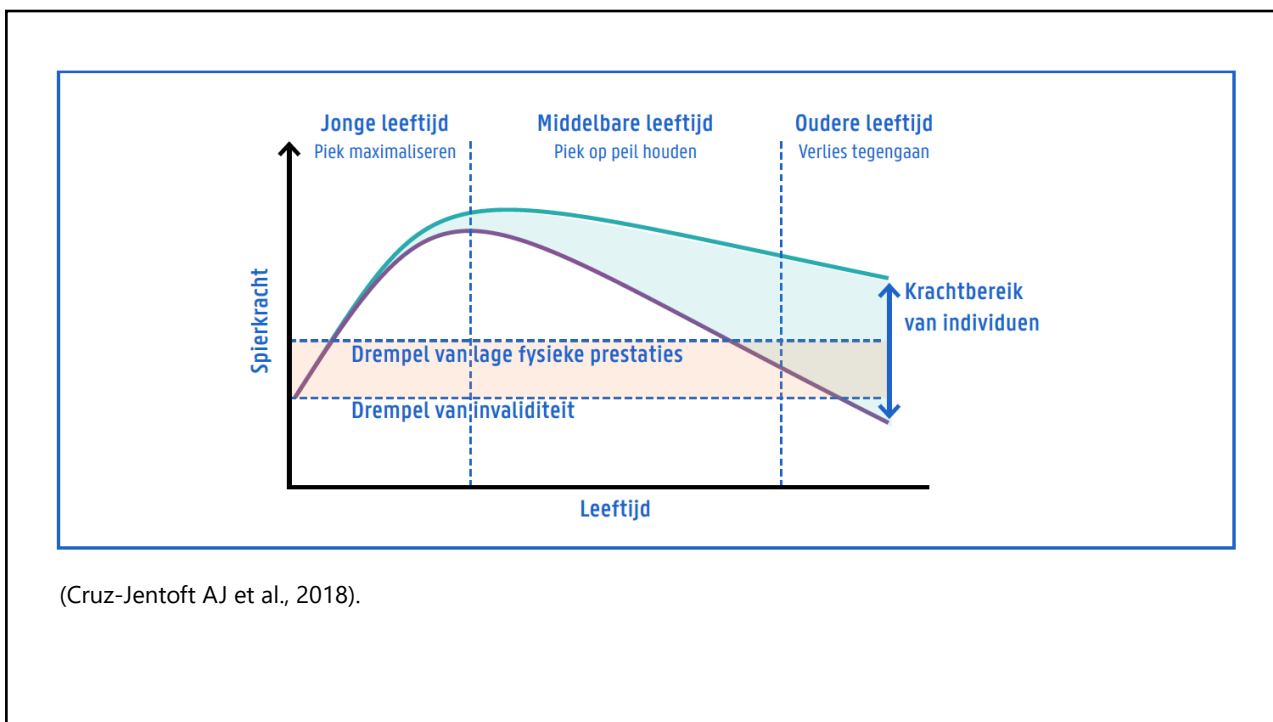
16

Table 3. Role of Exercise in Primary, Secondary and Tertiary Disease Prevention			
Disease	Postulated mechanisms of exercise effect on disease prevention	Considerations for the prescription for secondary and tertiary prevention (disease progression and prognosis)	Recommended exercise modality
Arthritis	<ul style="list-style-type: none"> Decreased body weight Maintenance of cartilage integrity Maintenance of muscle and tendon strength 	<ul style="list-style-type: none"> Low impact Sufficient volume to achieve a healthy weight if obese 	<ul style="list-style-type: none"> Aerobic exercise Resistance exercise
Cancer (breast, colon, prostate)	<ul style="list-style-type: none"> Decreased body fat Decreased oestrogen levels Altered dietary intake Decrease in gastrointestinal transit time Increased prostaglandin I₂ 	<ul style="list-style-type: none"> Resistance training with dietary intervention may offset atypically and reduce prevalence of cancer coherency 	<ul style="list-style-type: none"> Aerobic exercise Resistance exercise
Chronic obstructive pulmonary disease	<ul style="list-style-type: none"> Increased adherence to smoking cessation, dietary behaviours Increased muscle mass Improved lung function 	<ul style="list-style-type: none"> Resistance training may be more tolerable in severe disease, combined effects complementary if feasible These exercise sessions to coincide with bronchodilator medication peak Use oxygen during exercise is needed 	<ul style="list-style-type: none"> Aerobic exercise Resistance exercise
Chronic renal failure	<ul style="list-style-type: none"> Reduced risk of hypertension Reduced risk of type 2 diabetes mellitus 	<ul style="list-style-type: none"> Exercise reduces cardiovascular and metabolic risk factors, improves depression Resistance training offers opportunity of chronic renal failure 	<ul style="list-style-type: none"> Aerobic exercise Resistance exercise
Congestive heart failure	<ul style="list-style-type: none"> Decreased risk of ischaemic heart disease Decreased risk of hypertension Decreased risk of type 2 diabetes mellitus 	<ul style="list-style-type: none"> Improves cardiovascular function and contractility Improves hypertension and lipid profile 	<ul style="list-style-type: none"> Aerobic exercise Resistance exercise
Coronary artery disease	<ul style="list-style-type: none"> Decreased blood pressure Decreased LDL cholesterol Increased HDL cholesterol Decreased fibrinogen Decreased total body fat, visceral fat Decreased insulin resistance, hyper-lipidaemia Decreased cortisol levels, inflammatory cytokines Increased adherence to smoking cessation, dietary behaviours Decreased depression, anxiety Improved endothelial cell function 	<ul style="list-style-type: none"> Complementary effects on exercise capacity and metabolic profile from combined exercise modalities Resistance training may be more tolerable if the ischaemic threshold is very low due to lower heart rate response to training 	<ul style="list-style-type: none"> Aerobic exercise Resistance exercise
Dementia	<ul style="list-style-type: none"> Improved cerebral blood flow Increased neurotrophic factors in CNS Hippocampal neurogenesis Anabolic hormones Prevention of diabetes/insulin resistance Prevention of stroke Prevention of hypertension Prevention and treatment of depression 	<ul style="list-style-type: none"> Exercise under supervision if cognition is moderately to severely impaired Avoidance of head trauma during exercise is critical 	<ul style="list-style-type: none"> Aerobic exercise Resistance exercise
Depression	<ul style="list-style-type: none"> Increased self-efficacy, mastery Internalised locus of control Decreased anxiety Improved sleep Increased self-esteem Increased social engagement, decreased isolation Decreased need for drugs associated with depression (beta blockers, alpha blockers, relative hypotensives) Decreased body fat, improved body image 	<ul style="list-style-type: none"> High-intensity resistance training and adequate volumes of aerobic exercise are more efficacious than low-intensity/low-volume exercise in major depression 	<ul style="list-style-type: none"> Aerobic exercise Resistance exercise Yoga/other mind-body exercise
Osteoporosis / Osteoporotic fracture	<ul style="list-style-type: none"> Increased bone density Increased tensile strength Increased muscle mass Improved gait stability and balance Improved nutritional intake (energy, protein, calcium, vitamin D) Reduced fear of falling, improved self-efficacy Increased overall activity levels, mobility Decreased need for drugs associated with postural hypotension, falls, hip fractures (antidepressants, antihypertensives, sedatives) 	<ul style="list-style-type: none"> High-impact, high-velocity activity (e.g., jumping) is potent if tolerable; avoid if osteoporosis is present Resistance training effects are local to muscles contracted Balance training should be added to prevent falls and must be challenging 	<ul style="list-style-type: none"> High-impact exercise Resistance exercise

17

18

OPEN ACCESS

World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behaviour

Fiona C Bull ^{1,2}, Salih S Al-Ansari,³ Stuart Biddle,⁴ Katja Borodulin,^{5,6} Matthew P Buman ⁷, Greet Cardon,⁸ Catherine Carty,^{9,10} Jean-Philippe Chaput ¹¹, Sebastien Chastin ¹², Roger Chou,¹³ Paddy C Dempsey,^{14,15} Loretta DiPietro,¹⁶ Ulf Ekelund ^{17,18}, Joseph Firth,^{19,20} Christine M Friedenreich,²¹ Leandro Garcia,²² Muthoni Gichu,²³ Russell Jago ²⁴, Peter T Katzmarzyk,²⁵ Estelle Lambert ²⁶, Michael L Bellizzi,²⁷ Francisco B Ortega,²⁹ Chathuranga Ranasinghe,³⁰ Anne Tiedemann,³² Richard P Troiano ³³, Hideo Ohno,³⁴ and Juana F Willumsen¹

19

STAP 2 : GROEI GELEIDELIJK NAAR DEZE AANBEVELINGEN

Let op! Niet alle aanbevelingen onder je gezondheid of je beweging. Het is belangrijk dat u een gezond gewicht behoudt en dat u voldoende beweegt. Het is ook belangrijk dat u voldoende slaapt en dat u voldoende eet. Het is ook belangrijk dat u voldoende drinkt en dat u voldoende rust neemt.

MINDER LANG STILZITTEN

Lang stilzitten verhoogt het risico op gezondheidsproblemen.

URENLANG STILZITTEN

vermijd je best én onderbreek je best regelmatig (om de 20 minuten tot het half uur als het kan).

HET GROOTSTE DEEL VAN DE DAG

MEER BEWEGEN

MINSTENS 150 MIN/WEEK

OF

MINSTENS 75 MIN/WEEK

TOT 300 MIN/WEEK

STAPPEN TELLEN?

Dagelijks 10.000 stappen zetten is optimaal, of 8.000 stappen als je 65 jaar of ouder bent.

KRACHT

VOLWASSENEN: 2X/WEEK

65 JAAR EN OUDER: 3X/WEEK

65 JAAR EN OUDER: 3X/WEEK

20

MEER BEWEGEN

HET GROOTSTE DEEL VAN DE DAG
licht intensief

EN

MINSTENS 150 MIN/WEEK
matig intensief

OF

MINSTENS 75 MIN/WEEK
hoog intensief

OF EEN COMBINATIE VAN BEIDE

DOE JE 1 MINUUT AAN HOGE INTENSITEIT? DAH TELT DIE DUBBEL!

TOT 300 MIN/WEEK
Extra bescherming tegen kanker, hartziekte of diabetes type 2
Verhoog geleidelijk het aantal keer en de duur van beweging: bij 30 minuten extra, op 1 of 3 dagen per week.

VOLWASSENEN: 2X/WEEK
65 JAAR EN OUDER: 3X/WEEK
KAN ONDERDEEL ZIJN VAN DE WEKELIJKS AANBEVOLEN BEWEGING VOOR 65+

KRACHT
VOOR STERKE SPIEREN EN BOTTEN

65 JAAR EN OUDER: 3X/WEEK

EVENWICHT EN LENIGHEID
OM DAGELIJKSE ACTIVITEITEN ZELFSTANDIG TE KUNNEN RIJZEN OUDEN EN OM VALLEN TE VOORKOMEN

OF VERKIES JE STAPPEN TELLEN?
Dagelijks 10.000 stappen zetten is optimaal, of 8.000 stappen als je 65 jaar of ouder bent.

21

21

EPIDEMIOLOGISCHE STUDIES

Cross-sectioneel onderzoek van baseline data van Health, Aging and Body Composition (HealthABC) study. (Brach et al. 2004, American geriatric society)

- 3075 mannen en vrouwen tussen 70 en 79 jaar.

- Score op functionele beperkingen
- Hoe hoger, hoe slechter

De 'lifestyle active' en 'exerciser' verbruiken evenveel kcal/week

- men: 6,135 kcal/wk and 6,734 kcal/wk, respectively;
- women: 5,695 kcal/wk and 5,854 kcal/wk, respectively;

CONCLUSIE: elk type van fysieke activiteit is beter dan geen activiteit om te beschermen tegen functionele beperkingen, MAAR 'exercise' (sport) levert meer voordelen op.

Figure 1. Unadjusted physical function by physical activity group stratifying by sex. (A) Percentage scoring less than 10 on the Established Population for the Epidemiologic Studies of the Elderly battery; chi-square $P < .001$, test for trend $P < .001$. (B) Score (0–4) on Health, Aging and Body Composition battery; one-way analysis of variance $P < .001$, test for trend $P < .001$. *Post hoc analyses for differences between groups, $P < .05$.

22

Review

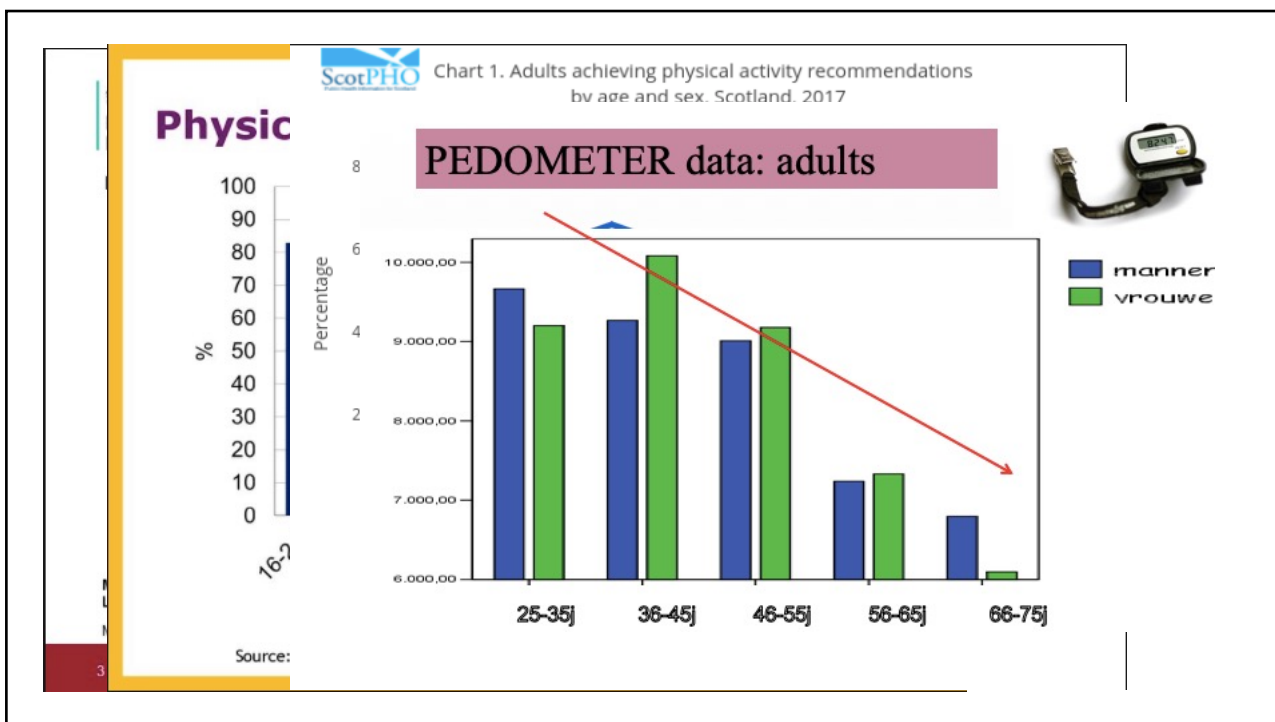
OPEN ACCESS

How does light-intensity physical activity associate with adult cardiometabolic health and mortality?

Systematic review with meta-analysis of experimental and observational studies

Sebastien F M Chastin,^{1,2} Marieke De Craemer,² Katrien De Cocker,^{2,3,4} Lauren Powell,^{5,6} Jelle Van Cauwenberg,^{3,7} Philippa Dall,¹ Mark Hamer,⁸ Emmanuel Stamatakis^{5,6}

23

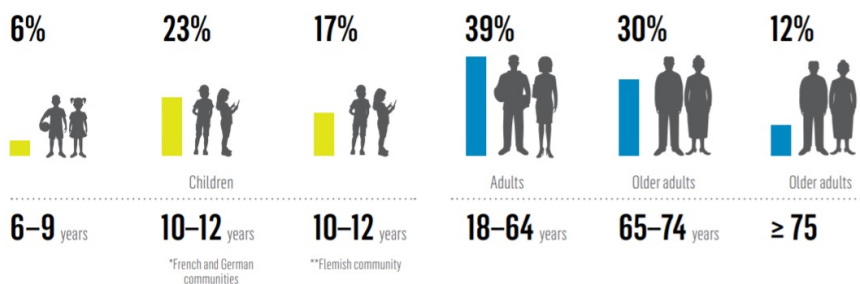
24

BELGIUM

PHYSICAL ACTIVITY FACTSHEET 2018

Level of physical activity

ESTIMATED PREVALENCE OF SUFFICIENT PHYSICAL ACTIVITY LEVELS

The ongoing national health survey (2018) will be conducted with a new method to improve the quality and comparability of the data collected. It will be based on self-administered and face-to-face interviews and the European Health Information Survey Physical Activity Questionnaire.

25

Seniorenportparticipatie in Vlaanderen

- Laatste 12 maanden deelgenomen aan sport? (inclusief volkssporten)

55-plussers

- Man: 61 %
- Vrouw: 51 %

26

Top 10 in Vlaanderen sportende +55

27

Top 10 in Vlaanderen sportende +55

Mannen	Vrouwen
fietsen	fietsen
wandelen	wandelen
petanque	dans
zwemmen	lichaamsoefeningen
biljart	petanque
dans	zwemmen
lichaamsoefeningen	fitness
fitness	bowling, kegelen
krulbol	loopsport
bowling, kegelen	aerobics

28

'Rond welke thema's omtrent geestelijke gezondheid en sociaal welzijn zou je graag meer te weten komen?

(921 antwoorden)

Top 5:

- Internet /digitale wereld (35,5%),
- **Voldoende bewegen** (27,6%),
- Piekeren (22,1%),
- Cognitief functioneren (22,1%)
- Leven met een (chronische) aandoening (19,1%).

Bevraging pluralistische seniorenvereniging S-Plus, 2021

29

weten ≠ willen ≠ doen

30

Belangrijkste hindernissen

- Negatief imago van de ouderen
- Sportbiografie en vroegere faalervaringen
- Gezondheidstoestand: chronische aandoening of gepercipieerde gezondheidstoestand
- Andere hobbies
- Geen tijd
- Verplaatsing, vervoer, reizen
- Weinig financiële middelen

31

Which environmental factors most strongly influence a street's appeal for bicycle transport among adults?
A conjoint study using manipulated photographs.
 Mertens L ^{et al.} [Int J Health Geogr.](#) 2016 Sep 1;15(1):31.

32

Article

A Cross-Sectional Investigation of the Importance of Park Features for Promoting Regular Physical Activity in Parks

Sarah A. Costigan ^{1,*}, Jenny Veitch ², David Crawford ², Alison Carver ^{1,3} and Anna Timperio ²

¹ School of Exercise and Nutrition Sciences, Deakin University, Geelong 3220, Australia; alison.carver@acu.edu.au

² Institute for Physical Activity and Nutrition (IPAN), Deakin University, Geelong 3220, Australia; jenny.veitch@deakin.edu.au (J.V.); david.crawford@deakin.edu.au (D.C.); anna.timperio@deakin.edu.au (A.T.)

³ Mary MacKillop Institute for Health Research, Australian Catholic University, Melbourne 3000, Australia

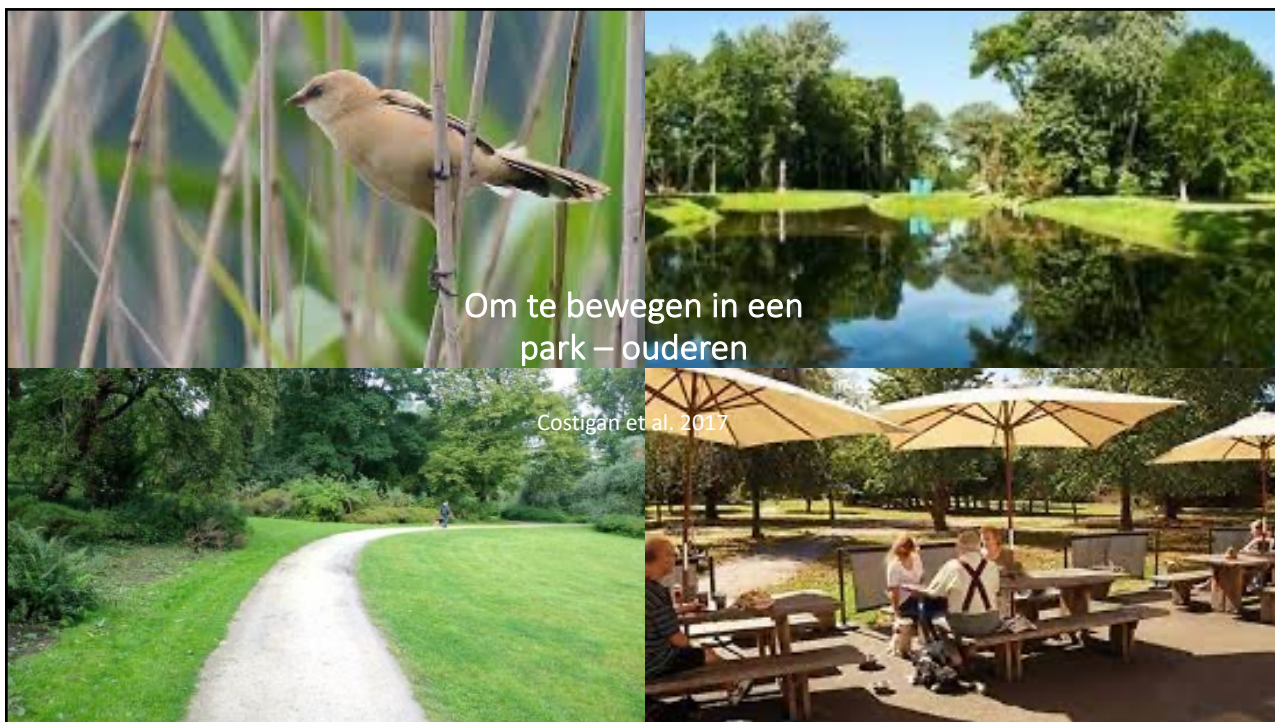
* Correspondence: sarah.costigan@deakin.edu.au; Tel.: +61-35227-3461

33

Belang van park eigenschappen voor fysieke activiteit bij ouderen

34

Om te bewegen in een park – ouderen

Costigan et al. 2017

35

Gheysen et al. *International Journal of Behavioral Physical Activity* (2018) 15:63
<https://doi.org/10.1186/s12942-018-0101-1>

REVIEW

Physical Activity

Journal of Behavioral Physical Activity

Open Access

CrossMark

Physical activity to improve cognition in older adults: can physical activity programs enriched with cognitive challenges enhance the effects? A systematic review and meta-analysis

Freja Gheysen¹, Louise Poppe¹, Ann DeSmet¹, Stephan Swinnen², Greet Cardon^{1*}, Ilse De Bourdeaudhuij¹, Sebastien Chastin^{1,3} and Wim Fias⁴

36

TAKE YOUR BRAIN FOR A WALK!

GHENT UNIVERSITY

KU LEUVEN

VLAAMS INSTITUUT
GEZOND LEVEN

fwo

37

Marent et al. *BMC Geriatrics* (2022) 22:167
<https://doi.org/10.1186/s12877-022-02823-z>

BMC Geriatrics

RESEARCH Open Access

Check for updates

Conceptualization of a cognitively enriched walking program for older adults: a co-design study with experts and end users

Pieter-Jan Marent^{1,2}, Arwen Vangillbergen^{1,2}, Sebastien Chastin^{2,3}, Greet Cardon², Jannique G. Z. van Uffelen¹ and Melanie Beekman^{2*}

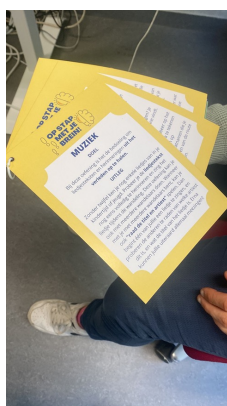
KU LEUVEN

fwo

UNIVERSITEIT GENT

38

Take your brain for a walk - program

Look for the 7 differences ...

39

Take home messages

- Preventie : nu!
- In beweging voor lichaam en geest
- Weten ≠ doen
- Plezier van beweging
- Bewegvriendelijke omgevingen zijn belangrijk: gezonde keuze = makkelijkste keuze

40

Bedankt!
